

Чезаре Павезе

ВРЕМЕ ПРОЛАЗИ

ПЕЈЗАЖ И

Полу

На врху брежуљка тле се не обрађује. Горе је папрат
и огољена стена и јаловост.

Овде рад ничему не служи. Врх је спржен
и једина свежина је дах. Напорно је
попети се горе: пустињак је дошао једном
и остао тамо да поврати снагу.

Пустињак се одева у козју кожу
и шири маховинаст задах стоке и луле,
који је прожео земљу, и жбуње и шпиљу.

Кад пуши по страни на сунцу,
ако га изгубим, не удем га наћи, јер је боје
спржене папрати. Долазе посетиоци
и занемогну на камену, ознојани и задихани,
и спазе га како лежи, погледа упртог у небо,
и дише дубоко. Свршио је један посао:
опаљено лице прекрио је брадом,
ретким риђастим маљама. И на голој заравни
одлаже измет, да се осуши на сунцу.

Обронци и удолине овог брежуљка зелени су и дубоки.
Између винограда путелци воде до групица луцкастих
девојака, одевених у шљаштеће боје,

које сачекују козу и вичу оданде из равнице.
Понекад се укажу редови кошара са воћем,
али се не пењу на врх: сељаци их носе кући
на леђима, савијени, и поново нестају у лишћу.
Сељаци имају посла преко главе и не иду да гледају
пустињака, али се спуштају, пењу и копају мушки.
Кад оједне, пију вино надушак: натакну боцу
на уста и подижу очи ка спрженом врху.
Зарана, док сунце не изгреје, већ се враћају уморни
с јутарњег посла и, наиће ли просјак,
сва вода, коју бунари излију сред летине,
остаје њему да је попije. Кесере се групицама девојака
и питају их када ће, одевене у козју кожу,
поседати по толиким брежуљцима да поцрне на сунцу.

НЕДИСЦИПЛИНА

Пијанац оставља за собом зачуђене куће.
Ретко ко сме да, на светлости дана,
хода пијан. Прелази мирно улицу, и могао би
да се завуче међу зидове, јер зидова има.
Само кер пролази тако, али кер застане
сваки пут кад осети кују, и оњуши је темељито.
Пијанац не гледа никог, чак ни жене.

Згранути кад га виде, људи се не осмехују
и не желе бити пијанци, али многи који се спотичу
пратећи га очима, циљају испред себе
просипајући клетве. Кад пијанац прође,
читава се улица креће спорије
у светлости дана. Они што трче као
раније, они су што никада неће бити пијанци.
Не разликујући, остали зуре у небо и куће
који су и даље ту, и кад их нико не гледа.

Пијанац не види ни небо ни куће,
али их зна, јер несигурним кораком пролази
простором чистим као штрафте неба. Сметени,
људи не схватају више чему су куће ту,
и жене не гледају мушкарце. Као да се
сви плаше да храпави глас наједном
не прасне у песму, пратећи их ваздухом.

Свака кућа има врата, али чему улазити?
Пијанац не пева, него се држи оне улице
где је ваздух једина препрека. Срећа
што овде нема мора, јер би пијанац,
ходајући мирно, ушао чак и у море
и, неставши, и по дну држао исти правац.
Вани би, и даље, светлост била иста.

ОДИСЕЈ

Ово је један разочаран старац, јер је направио сина сувише касно. Свако мало погледају се у лице, али некада беше довољан само шамар. (Старац излази и враћа се са сином који се држи за образ и више не подиже главу). Сад старац до поноћи седи крај великог прозора, али нико не долази а улица је пушта.

Јутрос је дечак побегао, и враћа се понас. Кесериће се. И никоме неће хтеги да каже да ли јео нешто за ручак. Барем ће му се склапати очи и отићи ће у кревет ћутке: две блатњаве цокуле. Јутро је било плаво након месец дана кише.

Кроз свежи ирозор улива се горак мирис лишћа. Али старац не мрда из помрчине, не спава поћу, а хтео би да спава и да заборави на све као некада када би се вратио након дугог ходања. Да би се загрејао, једном је викао и ударао.

Дечак, који се ускоро враћа, не добија више шамаре. Дечак почиње да бива младић и свакога дана открије нешто а никоме не говори.

Нема тога на улици што се не би могло сазнати са овог прозора. Али дечак хода читав дан улицом. Не тражи још жене а не игра се више на земљи. Сваки пут се враћа. Дечак има свој начин да изађе из куће тако да, ко остане, види да више нема шта да ради.

МАТЕРИНСТВО

Овај човек је направио три сина: огромно, снажно тело, довољно себи; кад пролази, помислите да му и синови имају исти стас. Из очевих удова (жена се не рачуна), мора да су, већ готова, изашла ова три младића налики на њега. Али каква год била тела тројице, очевим удовима не мањка ни делића ни полета: одвојила су се ходајући поред њега.

Постојала је и жена, жена чврстог тела, која је на сваког сина

расипала крв и код трећег умрла. Изгледа чудно трима младићима живети без жене, коју нико не познаје иако их је направила, сваког, с муком поништавајући се у њима. Жена је била млада и смејала се и причала, али рискантна је игра учешће у животу. И тако је жена заћутала, згранута зурећи у свог човека.

Три сина подижу рамена на одређен начин, који човек познаје. Нико од њих не зна да у очима и телу има живот који је некада био пун и хранио овог човека. Али, кад види неког од својих младића како се нагиње над ивицу реке и баца у воду, овај човек не осећа трзај њених удова у води, и радост два потопљена тела. Не осећа више синове кад их гледа на улици и пореди са собом. Колико је времена прошло откад је направио синове? Али три младића држе се дрско и један је, грешком, већ направио синчића, а још нема жену.

ВРЕМЕ ПРОЛАЗИ

Онај старац, у своје време, седео је на трави и чекао сина да се врати с невешто задављеним пилетом, потом му лупао ћушке. Друмом – ходали су у свитање оним брежуљцима – објашњавао му је да се пиле дави ноктом – између прстију – палца, без шума. У свежи сумрак корачали су у сенци дрвећа цепова крцатих воћем и младић је носио о рамену жућкасту бундеву. Старац је говорио да роба у пољу припада ономе коме треба, тако да у амбаре не иде. Најпре се добро осврнеш, потом изабереш мирно најтамнију лозу и седнеш у хлад и не идеш док не напуниш стомак.

И у граду једу пилиће. На улицама не можете видети пилиће. Можете видети старчића – све што је остало од оне старине – како седи на ћошку и посматра пролазнике; ко усхте, баци му пару. Старчић не отвара уста: понављајући једно те исто, ожедни, а у граду не можете наћи бачве које цуре, ни у октобру ни уопште. Има роштиљ у крчми што заудара на ширу, поготово ноћу. С јесени, ноћу, старчић хода, али не носи бундеву, задимљена врата биртија избацују пијанце који брбљају сами. То су људи који пију само ноћу

(од јутра на то мисле) и тако се напијају.
Као младић, старчић је пио спокојно;
сад, шмркне ли само, заигра му брада:
док не утури штап међу ноге накресаном типу
који пада на земљу. Помаже му да устане,
празни му џепове (неки пут и накресанима
понешто претекне), а у два и њега избаце
из задимљене биртије, и он пева, грди
и хоће бундеву и да легне под винову лозу.

ЧЕЗАРЕ ПАВЕЗЕ је за живота објавио само једну књигу поезије, *Радити је заморно* (1936), и то је било довољно да постане један од најзначајнијих италијанских песника овог века. Насупрот тада владајућем песничком правцу (херметизам), који инсистира на метафизици симболизма, неизрецивости и алузивности, Павезе се одређује за лирику свакодневице и веристичку поезију која оживљава дијалектални амбијент (Пјемонте). Одбацивши књишки песнички језик, Павезе својим слободним, паративним ритмом жели да створи неку врсту „песме-приче“, *short story*, често изложу технику монолога модерне прозе. Павезеови узорци налазе се у америчкој књижевности коју је волео и преводио (Витмен, Мелвил, Дос Пасос, Андерсон). Писао је приче и романе. Постхумно му је објављена збирка *Доћи ће смрт и имаће твоје очи*. Рођен је 1908. у месту Санто Стефано Белбо. Убио се у Торину 1950.

Превео с италијанског ДЕЈАН ИЛИЋ